

Gredice z uporabnimi trajnicami

Piše in fotografira:

Klementina Tement, inženirka krajinske arhitekture. Svoje praktične izkušnje pridobiva v Vrtnarstvu Tement, kjer strankam svetuje na področju urejanja okolice in vrtov ter na drugih področjih, ki so povezana s krajinsko arhitekturo.

Vrt je prostor nenehnega dogajanja, v tem je skrivnost njegove velike privlačnosti. Kaj od vrta želimo? Kako ga bomo uporabljali?

Na vrtu si lahko organiziramo vrsto dejavnosti: pridelujemo zelenjavo, sadje, gojimo cvetje, na vrtu sedimo, se športno udejstvujemo, igramo. To je le drobec idej, kaj vse lahko počnemo na vrtu.

Obstoječe stanje.

Pomlad.

Trajnice kot izjemno široko zastopano rastlinsko gradivo poskrbijo, da je vrt vse leto zanimiv in privlačen, tudi jeseni in pozimi. Angleška krajinska arhitektka Gertrude Jekyll je cvetlično gredo s trajnicami (angl. Herbaceous) dodelala do potankosti in navdušila svet. Romantične bujno zasajene in cvetoče gredice po zgledu angleškega vrtnega oblikovanja so navdih za tokratno pisanje.

Kot posvoda je tudi pri vrtu najbolje začeti pri osnovah. Vrtno zemljišče, njegova okolica ter podnebne, toplotne in svetlobne razmere na vrtu služijo kot osnovne informacije, preden se lotimo načrtovanja. Hiša pa je najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na novo zasaditev vrta ali njegovo prenovo. Zemljišče, na katerem nastaja vrt, si je pred začetkom urejanja potrebno ogledati in razmisliti tudi o kakšnih zanimivih rastlinah, ki bi jih morda ohranili. Mogočna drevesa častitljive starosti vse prepogosto končajo kot drva ali še slabše, obglavljena, namesto kot občudovanja vreden soliter v ponos več rodovom.

Obstoječo rastje nam da veliko koristnih informacij in je ključno pri nadaljnjem izboru gradiva za pripravo natančnega sadilnega načrta.

Vrtne trajnice

Zadnja leta so zelo priljubljene in zastopane tako v javnih nasadih kot na zasebnih vrtovih. Ideja o svobodni rasti rastlin in o posnemanju narave v vrtu je vzbudila zanimanje za trajnice ter pripomogla k njihovi priljubljenosti in razširjenosti že pred leti. Skoraj ne moremo najti prostora, kjer ne bi uspevala kakšna vrsta trajnice. S svojim nenehnim spreminjanjem glede na letne čase ustvarjajo posebno vez med človekom in vrtom, ne nazadnje tudi z naravo. Za razliko od enoletnic in dvoletnic trajnice ostanejo pri življenju več kot dve leti; pri večini nadzemni deli vsako leto odmrejo, podzemni (korenine, čebule, gomolji) pa ostanejo živi in vsako pomlad na novo odženejo.

Poletje.

Nova gredica

Stara kmečka hiša sredi ruralnega okolja, na dvorišču se dviga mogočen divji kostanj (*Aesculus hippocastanum*), pod katerim sta miza in prostor za druženje. Čez dvorišče vrt in star sadovnjak. Vsak dan diši po svežem kruhu, gibanicah in praženih bučnih semenih, ki jih pripravljajo za stranke.

Želja je bila urediti gredo na vzhodni strani hiše, 11 metrov dolgo in 4 metre široko, za nov sadilni načrt. Mimo pelje cesta, promet je redek, prašnih delcev in hrupa skoraj ni.

Določene trajnice so se izrodile, nekatere so izginile ali so jih prerastle močnejše.

Začela je nastajati ideja o romantični cvetlični gredi s trajnicami, osemmesečnem cvetenju, doživljanju vsakega letnega časa in prijetnem sprejemu obiskovalcev z rastlinami. Od znanih cvetov pomladi do v zimsko ivje ujetih suhih cvetov slamnikov – z okna opazujemo, kako rastline izraščajo in odmirajo, vsako leto znova in znova.

Izbira, razporeditev in oskrba

Obstoječi grmi hoste in zelne potonike so na gredici odlično uspevali, zato smo jih ohranili in vključili v nov načrt. Greda je zasejana z različno visokimi trajnicami, ki zacvetijo v različnih letnih časih. Najnižje, blazinaste razrasti sta vednozeleni pohodni timijan (*Thymus pseudolanuginosus*), ki v poletnem vetru poskrbi za prijeten vonj v zraku, in v maju modro cvetoča zvončnica (*Campanula portenschlagiana*), ta sorta zvončnice je neobčutljiva in dolgo cvetoča, običajno pocveta še zgodaj jeseni. Rastline so razporejene v preraščajoče gručice, kot najnižje so v prvem planu gredice s svojo blazinasto razrastjo in lahko delno prerastejo in ozelenijo tudi kanal za me-teorno vodo.

Sledijo višje, bujno razraščene zelenolistne hoste (*Hosta sieboldiana*), med njimi pa spomladanske vijolične bradate perunike (*Iris 'Paradise Bird'*), vse poletje cvetoč grintavec (*Scabiosa 'Mariposa Blue'*) in bela gaura (*Gaura lindheimeri 'White Dove'*). Gaure so odlične neobčutljive trajnice. Cvetovi se pojavijo v maju, na tankih in dolgih steblih se dvignejo do višine 60 centimetrov in privabljajo množico žuželk do pozne jeseni.

V sredini maja se na zelenih grmih hortenzije (*Hydrangea arborescens 'Annabelle'*) pojavijo množični beli cvetovi, ki ostanejo do pozne jeseni. Čez zimo nadzemni deli pomrznejo in vsako pomlad na novo odženejo. Spomladi odstranimo posušene nadzemne dele in že v aprilu grmi dosežejo do 50 centimetrov višine. Te hortenzije so bujne in neobčutljive, prenesejo veliko sonca, zato so odlične spremljevalke zdravilnega belo cvetočega ameriškega slamnika (*Echinacea purpurea 'White Swan'*), ki s svojimi močnimi cvetovi bdi nad gostim listjem host.

Zgodba z rastlinami se nadaljuje v jesen in zimo, ko ostanki cvetov, plodovi ali zimzelene rastline s svojim videzom na vrt prinesejo spokojnost in zatišje pred prvimi spomladanskimi cvetovi.

Za premično pregradno steno pa lahko uporabimo kar zeleni grah, ob opori iz vej bo užiten in cvetoč okras kjer koli na terasi ali vrtu.

Tipičen primer angleške grede s trajnicami. V ozadju potonike in belo cvetoča brogovita, sledi nižji del perunika, v katere se zajeda zaplata rožnate krvomočnice in bergenije.

*Preden zacvetijo grmi sivke, s svojimi drobnimi privlačnimi cvetovi v zasaditvi nase opozori gladiola (*Gladiolus communis subsp. Byzantinus*).*

Bujno cvetoče gredice lahko ustvarimo s kombinacijo trajnic, sadja, zelišč in zelenjave; uporabno predvsem za manjše površine. Na pergolo speljan kivi, ki ga spremlja belo cvetoč srobot v družbi baldrijana, srebrnega dila (vrsta komarčka s temnejšimi listi), cvetov volčjega boba in mehkih listov volnenca.

Temni cvetovi perunik, luki in orlice med zelenjem

Ideja za cvetočo zeliščno steno, če nam čez zimo ostane preveč drv. Rastline se prevesijo čez drva, lažje jih nabiramo, ker niso v stiku z zemljo, se redkeje pojavi plesen ali gniloba.

Pisani majski cvetovi pred delovno lopo

Harmonija barv in tekstur. Med hortenzijami ali krvomočnicami si lahko omislimo spomladi cvetoče luke. Nešteto iskric, zbranih v nežne krogle, bo poskrbelo za pravljico vzdušje med sprehodom po vrtu.

Gredica s trajnicami je ob pravilni izbiri rastlin tudi v februarju privlačnega videza.

